

ایست به وام دلالی؟

ممنوعیت دیر هنگام وام دهی بانک ها برای خرید ارز و طلا، پرسش های جدی درباره ساز و کار نظارت بر نقدینگی ایجاد کرده است

محمد حقگو

economice@khorasannews.com

در روزهایی که تابلوی صرافی ها و کانال های غیر رسمی، عیور نرخ دلار از کانال های ملتهب و رسیدن به بیش از ۲۵۵ هزار تومان را ثبت کردند، بانک مرکزی بسته ای از تدابیر واکنشی را روی میز گذاشت: از اعلام آغاز عرضه ۲ میلیارد دلار ارز و بالا بردن سقف فروش اداری به ۱۰ هزار دلار با نرخ نزدیک به بازار آزاد گرفته تا انتشار بیانیه ای تحلیلی مبنی بر این که شرایط کنونی شبیه سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۹ است و جهش نرخ با متغیرهای بنیادین اقتصاد همخوانی ندارد. اما در میان این اخبار، یک بخشنامه رسمی و یک اقدام انضباطی بیش از هر چیز نگاه کارشناسان را به خود جلب کرد. بانک مرکزی در بخشنامه مورخ ۸ مهرماه، با لحنی کم سابقه «اعطای هرگونه تسهیلات مستقیم یا غیرمستقیم برای خرید طلا، ارز و انواع رمزارزها» را «مطلقاً ممنوع» اعلام کرد و هم زمان خبر عزل ۱۱ رئیس شعبه به دلیل عدم انجام تکالیف قانونی در شناسایی مشتریان و ایجاد زمینه سوءاستفاده در بازار ارز و طلا منتشر شد.

صدور چنین بخشنامه ای در اوج التهاب بازار، بیش از آنکه پیامی از جنس اقتدار نظارتی مخابره کند، سوالات جدی ایجاد کرد: آیا واقعاً شبکه بانکی تا کنون به فعالان سفته بازی و خریداران ارز و سکه وام می داده است؟ همچنین چرا این شبکه به عنوان گلوگاهی که عملیات دشمن در ایجاد شوک ارزی و جهش انتظارات تورمی می تواند از بستر آن جریان یابد، آرایش دفاعی مناسبی اتخاذ نکرده است؟

اعتراف ناخواسته به یک انحراف

اگر به متن بخشنامه ۸ مهرماه بانک مرکزی دقت کنیم، با هشداری تند و با ادبیات کیفری روبه رومی شویم؛ آنجا که تصریح شده مسئولیت هرگونه انحراف متوجه مدیریت های ذی ربط بوده و متخلفان به مراجع انتظامی و قضایی معرفی می شوند. این شدت لحن، خواسته یا ناخواسته، حامل این پیام به فعالان اقتصادی است که «انحراف منابع بانکی به مقاصد سفته بازی ارزی و طلا نه یک احتمال دور، بلکه رخدادی ملموس در بستر شبکه بانکی بوده است».

اینجاست که نقد جدی به رویکرد سیاست گذار پولی وارد می شود: اگر چنین رویه ای در شبکه بانکی وجود داشته و منابع بانکی مستقیم و نامستقیم، سوخت جهش های ارزی را تأمین می کرده است، چرا تا کنون با ابزارهای کنترلی متوقف نشده بود تا در زمان جهش نرخ، نیازمند ابلاغ ناگهانی و «ممنوعیت مطلق» شود؟ و اگر این تخلف، محدود به خطای انضباطی چند شعبه معدود بوده، چرا با ادبیاتی فراگیر ابلاغ شده است؟ موضوعی که خود می تواند به محرکی برای القای التهاب و عدم کنترل سیستمی بر منابع بانکی در افکار عمومی بدل شود.

مسئله تا حد زیادی روشن به نظر می رسد: هیچ بانک یا شعبه ای ر سماً تابلوی «تسهیلات خرید دلار یا رمزارز» نصب نکرده است. انحراف منابع

همواره در قالب پرونده های ظاهرآموجه نظیر «سرمایه در گردش»، «تسهیلات خرید» یا «تأمین مالی بازرگانی» شکل می گیرد؛ تسهیلاتی که به نام تولید و نیاز خاور خارج می شود، اما به دلیل ضعف در ساز و کارهای اطمینان از اصالت مصرف، سر از بازار دارایی ها در می آورد.

نقدینگی سرگردان؛ وقتی بستر هدایت اعتبار لنگ می زند

ریشه این پدیده را نمی توان جدا از تصویر کلان پولی دید. آخرین آمارهای رسمی حکایت از آن دارد که نرخ رشد نقدینگی در سال ۱۴۰۴ به بیش از ۵۰ درصد رسیده، در حالی که رشد بخش واقعی اقتصاد تقریباً در جاذده است. در ۵ ماهه نخست سال جاری نیز روند خلق نقدینگی (حدود ۱۹ درصد تا پایان مرداد به نقل از رئیس کل) نشان داد که سرعت این جریان تفاوت چندانی با دوره مشابه سال گذشته (۱۸ درصد) نداشته است.

هنگامی که این حجم متراکم از نقدینگی در اقتصادی با تورم بالا خلق می شود، اگر ابزارهای دقیق برای رهگیری گردش پول وجود نداشته باشد، این جریان به شکل طبیعی به سمت بازارهای با نقدشوندگی سریع، یعنی طلا، ارز و رمزارز سرازیر می شود.

بانک مرکزی در بیانیه ای دیگر تأکید می کند که شوک ارزی اخیر ناشی از نااطمینانی ها و انتظارات روانی است و با متغیرهای بنیادین اقتصاد همخوانی ندارد. این تحلیل شاید بخشی از واقعیت بیرونی را توصیف کند، اما پرسش بنیادین این است: ریال لازم برای جولان دادن در معاملات سنگین طلا و دلار و امکان تحقق این انتظارات از کجایم؟ آیا جز این است که ریال پر قدرت خلق شده در شبکه بانکی، سوخت اصلی آتش سفته بازی را مهیا می کند؟ مهار این پدیده با انشای بخشنامه و تذکر اخلاقی ناممکن است و به استقرار کامل ابزارهای سیستمی نیاز دارد.

روایت بازوی پژوهشی مجلس:

ابزارهای اصلی ضدسفته بازی کجاست؟

پاسخ دقیق تر به چرایی اثر بخش نبودن بخشنامه های اداری را می توان در گزارش تحلیلی مرکز پژوهش های مجلس (گزارش مسلسل ۲۱۸۷۸، شهریورماه) پیرامون «تبیین تکالیف بانک مرکزی بر اساس قانون مالیات بر سوداگری و سفته بازی» جست و جو کرد.

بازوی پژوهشی مجلس در این گزارش با تبیین تکالیف قانونی بانک مرکزی، به یکی از آسیب های ریشه ای نظام مالی اشاره می کند و یادآور می شود که «نبود چارچوبی یکپارچه و جامع برای ثبت و ذخیره سازی اطلاعات تراکنش ها و ثبت پر اکنده اطلاعات با استانداردهای متفاوت در بانک ها»، امکان رهگیری یکپارچه گردش وجه در سطح شبکه بانکی را چالش روبه رو کرده است. طبق تصریح این گزارش، قانون گذار تکالیف کلیدی متعددی را بر عهده بانک مرکزی قرار داده که استقرار آن ها پیش شرط کنترل سفته بازی در بازارهای مالی است؛ از جمله:

- تعیین استاندارد و نظارت بر تخصیص شناسه یکتا به تمامی تراکنش ها؛
 - تفکیک کامل حساب های تجاری از غیرتجاری و جمع آوری ریز تراکنش ها در قالب شناسنامه تراکنش؛
 - تکمیل پایگاه جامع جمع آوری و تحلیل داده موضوع قانون جدید بانک مرکزی.
- گزارش مرکز پژوهش ها همچنین هشدار می دهد که پیاده سازی این تکالیف، وابسته به نهایی شدن آیین نامه های اجرایی است؛ امری که نشان می دهد بستر نظارت داده محور بر گردش ریال هنوز تا تکمیل نهایی فاصله دارد. در چنین شرایطی که رهگیری سیستمی ریال از مبدأ تا مقصد کامل نشده، طبیعی است که منابع ریالی - از جمله تسهیلات

بانکی پرداخت شده - بتوانند با تغییر مسیر، وارد چرخه سفته بازی در بازارهای دارایی شود؛ بی آنکه بخشنامه های پسینی بتوانند مانع این انحراف گردند.

لزوم آرایش جنگی در نظام بانکی

عزل ۱۱ رئیس شعبه یا معرفی مدیران متخلف به مراجع نظارتی، نشان دهنده ورود انضباطی است؛ اما پرسش بنیادی هر ناظر اقتصادی این است: آیا برخورد با چند مدیر در سطح صف، بازدارندگی ساختاری برای بستن منافذ سفته بازی های کلان ایجاد می کند؟

تجربه سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۹ که بانک مرکزی خود در بیانیه اخیر به آن ها رجاع می دهد، نشان داد تا زمانی که «قواعد سیستمی» حاکم نشود، همواره راه هایی برای عبور از نظارت های انسانی وجود خواهد داشت تا زمانی که زنجیره نظارت بر مصرف وجه به شکل سامانه ای قفل نشود و پیوند شفاف میان صورت حساب الکترونیک و پرداخت تسهیلات تثبیت نگردد، هیچ تضمینی وجود ندارد که منابع بانکی سر از بازارهای غیرمولد در نیارود.

اگر اقتصاد کشور با تهدیدات نااطمینانی و تلاش برای القای ناآرامی از کانال شوک ارزی مواجه است، اصلی ترین محور دفاع، «آرایش جنگی نظام بانکی» و «انتظام بخشی آهنین به ریال» است. این آرایش جنگی، نه با انشای بخشنامه های دیر هنگام پس از جهش نرخ ارز، بلکه با تسریع در اجرای تکالیف قانونی محقق می شود؛ با رهگیری الکترونیک تراکنش ها، مهار موتور خلق نقدینگی و قفل کردن سیستمی مبادی نشست پول به بازارهای سوداگری - از سفته بازی فردی گرفته تا شرکت های تابعه شبکه بانکی - وقت آن است که بانک مرکزی به جای واکنش های انفعالی در انتهای زنجیره، شریان اتصال ریال به بازارهای دلالی را از مبدأ خلق پول و با ابزار داده مسدود کند.

شوک هرمز به قاره سبز

تازه ترین داده ها از تورم اروپا نشان می دهد که این شاخص در ماه گذشته به قله ۳ ساله رسیده است. جهش انرژی عامل اصلی این تورم به شمار می آید و هم اینک بانک مرکزی اروپا در دوراهی مهار تورم و رکود قرار دارد

آرامش دوساله بازارها در قاره سبز سرانجام تحت تأثیر تحولات ژئوپلیتیک خاور میانه شکست. تازه ترین داده های رسمی دفتر آمار اتحادیه اروپا (یوروستات) نشان می دهد نرخ تورم سالانه در منطقه یوروی طی ماه سپتامبر به ۳.۸ درصد رسیده است؛ رقمی که نه تنها از پیش بینی ۳.۶ درصدی اقتصاددانان فراتر رفت، بلکه بالاترین رکورد ثبت شده طی سه سال اخیر به شمار می رود.

مسیر نوسانی و حساسیت بالای سبد معیشت

نگاهی به روند شاخص قیمت ها نشان می دهد منطقه یورو پس از ثبت تورم ۴.۳ درصدی در سپتامبر ۲۰۲۳، روندی نزولی را تجربه کرد و حتی به کف ۱.۷ درصدی رسید، اما بازگشت مجدد نرخ به ۳.۸ درصد، زنگ خطری جدی برای سیاست گذاران است. هر چند تورم نزدیک به ۴ درصد در بسیاری از اقتصادهای در حال توسعه رقمی متعارف تلقی می شود، اما برای شهروندان اروپایی که سال ها به تورم هدف گذاری شده ۲ درصدی و رشد محدود دستمزدها عادت کرده اند، یک شوک معیشتی محسوس به حساب می آید که بی درنگ قدرت خرید خانوارها را می بلعد.

انرژی؛ محرک اصلی بازگشت گرانی

موتور محرک این جهش تورمی، بخش انرژی است که در سپتامبر رشد سالانه ۱۸.۸ درصدی را به ثبت رساند؛ رقمی که نسبت به رشد ۱۴.۳ درصدی ماه قبل، شتاب معناداری را نشان می دهد. با توجه به سهم ۹ درصدی انرژی در سبد تورمی اروپا، افزایش بهای سوخت تنها به قبوض برق و گاز محدود نمانده، بلکه هزینه لجستیک، حمل و نقل و خطوط تولید صنعتی را نیز بالا برده و به بهای نهایی کالاها منتقل شده است. ریشه اصلی این بحران، تنش های جاری در خاور میانه و اختلال در امنیت تردد نفت کش ها در شاهراه حیاتی تنگه هرمز است؛ رویدادی که بهای

نفت و گاز را بالا برده و اروپا را به عنوان یکی از بزرگترین واردکنندگان انرژی جهان، مستقیماً آماج موج گرانی قرار داده است.

سرایت گرانی به سایر کالاها و جغرافیای بحران

نگرانی اصلی بانک مرکزی اروپا (ECB)، سرایت این موج به سایر بخش هاست. داده ها حاکی از آن است که تورم پایه به ۲.۵ درصد، تورم خدمات به ۳.۲ درصد و تورم اقلام خوراکی خام (نظیر گوشت و میوه) به ۴ درصد رسیده است. در جغرافیای منطقه یورو، شکاف تورمی عمیقی دیده می شود؛ در حالی که لیتوانی با ۶.۱ درصد، بلغارستان با ۵.۶ درصد و اسپانیا با ۵ درصد بالاترین نرخ ها را ثبت کرده اند، کمترین نرخ به مالت با ۲.۴ درصد و فنلاند با ۲.۶ درصد اختصاص یافته است. در میان چهار قدرت بزرگ اقتصادی اروپا نیز شوک وارد شده چشمگیر است؛ تورم ایتالیا با جهش ناگهانی به ۴.۱ درصد رسید، فرانسه رقم ۳.۴ درصد را ثبت کرد و آلمان نیز به مرز ۳.۳ درصد رسید.

معمای سخت فرانکفورت در آستانه زمستان

بانک مرکزی اروپا پیش از این برای مقابله با تورم، سیاست انقباضی و افزایش نرخ بهره را در پیش گرفته بود؛ سیاستی که هر چند هزینه های استقراض را بالا برده و به رکود دامن می زند، اما هنوز نتوانسته مانع شوک های برونزا شود. این نهاد پیش بینی کرده بود تورم در روندی تدریجی تا سال ۲۰۲۸ به ۲.۱ درصد برسد، اما اکنون هشدار داده که با افت شاخص اعتماد مصرف کننده، ریسک سرمای زمستان و احتمال بروز ماریپیچ «دستمزد - قیمت»، معادلات اقتصادی تا حد زیادی غیر قابل پیش بینی شده است. تصمیم گیران بانک مرکزی اروپا در نشست اواخر اکتبر در دوراهی سختی برای تداوم انقباض پولی یا مبادر با شوک نفتی هرمز قرار خواهند داشت.

خودرو، فولاد و راه آهن در فهرست جدید تحریم

خارج از ایران نیز به دلیل حمایت از صنعت خودروسازی ایران تحریم شده اند. بنا بر گزارش جماران، اسامی ۸ شرکت خودروسازی ایرانی که امشب توسط آمریکا تحریم شدند عبارتند از: ایران خودرو، ایران خودرو دیزل، پارس خودرو، سایپا، زامیاد، نیروموتور دماوند، نیروموتور شیراز، هیکو، هم چنین راه آهن و شرکت قطارهای مسافری رجا به همراه چند شرکت فولادی نیز تحریم شدند.

اسامی ۸ شرکت خودروسازی ایرانی که توسط آمریکا تحریم شدند، رسانه ای شد. وزارت خزانه داری آمریکا بعد از ظهر پنج شنبه اعلام کرد تحریم های جدیدی را علیه شرکت های پیشرو در صنایع خودروسازی وریلی ایران اعمال کرده است. سایپا و ایران خودرو از جمله شرکت هایی هستند که هدف دور جدید تحریم های غیرقانونی آمریکا قرار گرفته اند، چند شرکت

از خاطر دلها نرود یاد تو هرگز ای آنکه به نیکی همه جا ورد زبانی

با اندوهی ژرف و جانی سوگوار درگذشت بزرگ خاندان

دکتر بهروز صدقی شبستری

(پیشگوت جراحی عمومی)

را به آگاهی اقوام، آشنایان و همکاران ایشان می‌رسانیم.

پیکر ایشان در مقبره خانوادگی امام زاده عبدالله

در تهران به خاک سپرده شد.

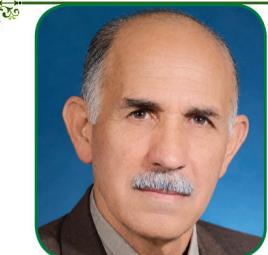
به همین مناسبت آیین یادبودی امروز شنبه

مورخ ۱۱/۰۷/۱۴۰۵ از ساعت ۱۹ الی ۲۰:۳۰ در تالار رزا

(خیام جنوبی ۲۵، فرهاد ۲۴) طبقه ۲+ برگزار می‌گردد.

خاندان صدقی شبستری

با افتخار میزبانان هستیم: تشریفات شریف

در بیست و یکمین سالگرد آسمانی شدن پدر عزیزمان انسانی خیر و نیکوکار زنده یاد **حاج علی ایزدی** با نثار شاخه گلی از جنس فاتحه و صلوات یاد و خاطره خوبی هایش را گرامی می داریم **خانواده ایزدی**

در بیست و یکمین سالگرد آسمانی شدن پدر عزیزمان انسانی خیر و نیکوکار زنده یاد **حاج علی ایزدی** با نثار شاخه گلی از جنس فاتحه و صلوات یاد و خاطره خوبی هایش را گرامی می داریم **خانواده ایزدی**

همکار گرامی

سرکار خانم فرزانه یعقوبی

درگذشت پدر گرامی آقای

نور محمد یعقوبی جامی

را به شما و خانواده محترم

تسلیت عرض می نماییم.

از خداوند متعال برای آن مرحوم

علو درجات و برای بازماندگان صبر و

شکیبایی خواستاریم.

گروه صنایع غذایی فافا

باز هم دغدغه هایت برای فرزندان این مرز و بوم

از ورای آسمانها، بر دل ما نشست و ما را بر آن داشت

که در آستانه سالگرد فقدان، امید را در قلبهای کوچک

بیش از ۵۰۰ کودک مناطق شهری و روستایی زنده کنیم.

برق این چشمان معصوم، شادی و شفق نونهالان بازگشته به تحصیل

و لذت تماشای همه این زیبایی ها، هدیه به روان پدري که دلش

با محبت به کودکان بی پناه، زنده بود.

با سپاس از مجتهد قضایی، حمایتی شوق زندگی و همه معلمان

مربیان و همراهان عزیزی که ما را در این توفیق، یاری نمودند.

دومین سالگرد فقدان

شادروان جلیل اخروی

روحش قرین رحمت و مغفرت

خانواده مرحوم